

Поетът Христо Черняев

ДОШЛО Е ВРЕМЕ СЪЗНАНИЕТО ДА ОПРЕДЕЛЯ БИТИЕТО

Г-н Черняев, неотдавна излезе от печат една различна и много интересна ваша книга - „По чукари и пътеки“, съдържаща есета за природни забележителности и места, кратки очерци за известни и не толкова известни личности, с които ви е свързала съдбата, части от личния ви дневник, разсъждения и тревоги за днешното ни време, за хората, за поезията, за твореца.

- Книгата е плод на многогодишен труд и нищо в нея не е създадено по план или по заявка отнякъде. Всяко есе съм писал по покана на сърцето, без да се съобразявам с догми, както нещата в природата си имат свой живот, свои естествени закони и насъщни проявления на развитие, т. е. неща, валидни и в днешното минало, и в настоящето.

Защото и човекът уж се променя, а си остава същият като битност и съзнание, така както са го създали Господ Бог и Майката природа. Маята, заложена свъше в него, определя и му диктува начина на съществуване и поведение, а не схемите и схоластиката на жреци и доктрини.

Ако търсим основната концепция в книгата „По чукари и пътеки“, ще я открием не като в някакъв подрязван и ограждан разсядник, а в божестве-

ното многообразие на живота и природата, на естествения времевървек в историята ни и в нашето съвремие, във вечната непроменност на естествения природни и човешки закони. Така тази концепция е свързана и с българската ни идентичност.

Всички есета и творби са огрени от неизменното българско слънце - свидетел и светило в орисията на страдалния ни народ. В този смисъл съм разчитал на емоционалната автентичност и на духовната магичност на всичко българско.

- Като човек, живял през три епохи, вие имате безспорно огромен житейски, духовен и социален опит.

- Епохите са част от многовековното съществуване на човечеството, което въпреки своя натрупан и изследван опит повтаря старите си грешки като по закон. Сякаш извънземна сила диктува живо-

създадени от самия него.

Така е, защото не достига нравственост, няма морал в мозъците на правителства, политически и бизнеселит, а и на учени и технократи, които, обединени, всъщност работят против себе си. Това е диагноза както в глобален, така и в национален мащаб. Жалко е, че го знаем и не можем да спрем тази инерция.

Колкото до мен, смея да твърдя, че, както малцина, се стремя да отговоря на този въпрос и продължавам да отстоявам позицията си в творчеството и особено в непубликувания си дневник „Краят на XX и началото на XXI век“.

- Мнозина твърдят, че творчеството е най-важното за тях. Но често загърбват живота и разглеждат с лупа собствените си проблеми. Как съчетавате „робуването“ на поезията с всекидневните грижи за хляба, за

Христо Черняев е роден през 1930 г. във Варна в семейството на железничар. Детството си прекарва край брега на морето, а юношеството - в Дунавската равнина, в с. Горна Манастирци (днес град Борово). Учи в Бяла и Русе. След завършването на ШЗО „Христо Ботев“ във Велико Търново десет години е офицер.

Работил е като кореспондент за бойната авиация и сетне като редактор в отдел „Литература и изкуство“ на в. „Народна армия“, като завеждащ отдел „Поезия“ на младежкия литературен вестник „Пулс“ и на сп. „Пламяк“. Бил е отговорен редактор на редакция „Българска литература“ в Националното радио.

От 1945 г. публикува свои стихове. Издал е над тридесет книги - предимно с поезия, както и книги с есеистика, сред които „Животът, който не умира“, „Сребърни зарани“, „Далечни гари“, „Старопланински дни“, „Плясъчен пръстен“, „Гладни стихове“, „Крайбрежие“, „Огнище“, „По чукари и пътеки“. Предстои да излезе от печат книгата му „Апостоли на българския дух“.

За творчеството му през годините са писали акад. Е. Каранфилов, Н. Стайков, Ив. Бурин, Ст. Сивриев, С. Правчанов, Ив. Спасов, Здр. Недков, М. Шопкин, С. Хаджикосев, Д. Танев и др.

Член е на СБП и СБЖ.

Преждеждан е на руски, английски, френски, испански, арабски, хинди, фински, украински и др.

Христо Черняев (крайният вдясно) с колеги на Боровец, 1980 г.

Христо Черняев

Кривите огледала

В Западния парк,
до виенското колело,
бе къщата на кривите огледала.
Всъщност тя бе елегантна
кръгла палата, бих казал.
Вътре в кръг се извършваше
едно тайнство. Огледалата
изкривяваха скромните образи
на безбройните посетители.
И светът беше крив, ала смешен -
с изкривени черти и представи.
Там смехът обладаваше всички -
и деца, и столетници.
Там и болните ставаха весели.
В онуй време на кривите огледала,
което наричат робско,
всеки се смееше до насита
на своето несвършенство
и палатата се люлееше
от истински смях...
А сега тя стои мълчалива,
полусрутена и разграбена
от престъпници и от цигани;
без врати, без огледала, без душа.
И без поглед.
Гледката е апокалиптична.
В днешно време, което наричат свободно,
тук е тъмно и мрачно,
и безлюдно, и страшно.
Стените отразяват халюцинации
и лица на съвременни изроди.
Гледката е апокалиптична.
А навън, като ням динозавър,
е виенското колело,
дето вдига над клоните скелет.

та и действителността на човека и човечеството. Всичко се повтаря. Началото е окуражително, а краят на историческите цикли - катастрофален.

Драматичните поуки от войни и световни кланета през миналия век не вразумиха човека и я род, та бяха повторени и потретени; явно „новият“ човек на новото хилядолетие не прави изключение. И всичко върви по стария път, тъй като съвременният човек все повече бърза и няма нагласата разумно и навреме да избягва надвисналите над него още по-големи опасности,

дом и семейство, с алтруизма и социалната ангажираност, чужди на славата?

- Бедата не е там, че творците пресъздават личния си живот. Това е тяхно право и въпрос на предпочитание, стига да създават високохудожествени творби. Бедата е там, че в днешното ни драматично и пошло време малцина са творците, в чиито творби са залегнали насъщни нравствени и социални проблеми. Такива автори се броят на пръсти и ако посланията им не стигат до читателите, тежко ни.

- Смятате ли, че битието трябва напълно да определя съзнанието, както гласи една известна философска максима?

- Така е, но всяко правило има изключения. В т. нар. демократична действителност високопоставени лица извършват колосални престъпления и остават ненаказани... Изчезват изконни човешки ценности, с които се гордеехме - честност, морал, съчувствие и взаимопомощ, другарство, съвест, вяност... Така е и по света. Мисля, че е дошло време съзнанието да определя битието.

- Всеки творец се вълнува от въпроса каква е действителната сила на Словото. Или То все повече губи художествената стойност, сведено до информационен носител...

Защо пишете? Четете ли днешните млади поети? Имате ли нови творби и непубликувани книги?

- Две мнения няма за значимостта на Словото, макар стратегите на консумативното общество да се стремят да го принизят до меркантилните си амбиции. Това се насажда в международен мащаб от високите етажи на бизнеса и властта. Но Словото не губи и не е загубвало силата си. Дори и пренебрегвано, То пак е тържествувало над посредствеността. То винаги е заемало действеното си законно място. Това ми вдъхва увереност да пиша.

Постоянно чета и се интересувам от стиховете на всички поколения поети. Но към младите винаги съм гледал с надежда и уважение. Очаквам днес да бъдат по-дръзки не в пренебрегването на голямата българска поетическа традиция, а в претворяването на най-парливите и жестоки противоречия на обществото.

За жалост литературната наука и преподаването на литература в училищата и университетите не са на равнище. Страхувам се да не пропуснем да забележим новите таланти сред новия тип графомани, въоръжени с компютри, пари и „международна слава“.

Харесвам и ценя стиховете на Е. Няголова, Вл. Любенов, К. Кондова, Д. Милов, А. Коларова, Ив. Балабанов, Сл. Генчев, С. Димова, В. Аврамов, Вл. Луков... Българската поезия е жива и има цяла плеяда ярки творци от всички поколения.

Щастлив съм, че имам нови стихове и есета, макар в чекмеджето ми да отлежава

цяла дузина ръкописи на неиздадени книги поради липса на средства. Така е с повечето български автори. Но неизменно продължавам започнатия преди четвърт век дневник, който вече надхвърля 3000 страници. В него е отразена истината за дните ни, наречени Безвремие.

Очаквам да излезе от печат книгата ми „Апостоли на българския дух“. Тя е писана цели тридесет години. Съдържа есета, спомени, литературни портрети и лирични посвещения на писатели и личности, които са свързани с националната ни съдба и българското самосъзнание. Започва с Отец Паисий и завършва с името на един млад поет.

- Като заклет планинар и природолюбител, който често прекосява различни къчета на родината, правите ли си някоя от разпространените планински застраховки? Какво мислите за застрахователната дейност?

- Преди години редовно се застраховах. Сега не съм, тъй като по здравословни причини вече рядко ходя по планините. Но като си помисля, че съм виждал как откъм пиринските Железни врата донесоха до Безбожкото езеро на носилка турист, изтръгнат от лапите на смъртта от Планинската спасителна служба, и като си спомня огромните рискове, на които е подложен човек горе в планината, мога да твърдя: застраховането трябва да е достъпно и задължително. Защото застрахователното дело е във висша степен благородно и полезно дело.

Интервю на
СЛАВИМИР ГЕНЧЕВ